

بسم الله الرحمن الرحيم

نقش بهینه‌سازی و مدیریت الگوی مصرف در تحقق اقتصاد مقاومتی

استاد راهنما: رضا میرزایی

نویسندگان : سمیه دلیر صف آرای اخگر

طاهره حسن پور

معصومه اسدزاده

مینا گل صنم لو

حوزه علمیه الزهراء(س) ارومیه سطح ۳

چکیده

ضرورت توجه به اقتصاد مقاومتی که اقتصادی پویا و روبه‌رشد است، با توجه به شرایط کنونی تحریم واضح می‌باشد. جهت تحقق اقتصاد مقاومتی، عواملی چند دخیل است که در این تحقیق، فقط به بررسی نقش ابعاد مختلف بهینه‌سازی و مدیریت الگوی مصرف پرداخته خواهد شد. بهینه‌سازی به عنوان، حداکثری مطلوب با وجود کمبود منابع و با حداقل هزینه‌ها، نقش بسیار موثری در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی دارد. بهینه‌سازی در مخارج و مصارف خانواده، مراکز اداری و بخش‌های خصوصی، کشاورزی، تولید و صنعت به عنوان اهرمی فعال در بهبود اقتصاد عمل می‌کند و با فرهنگ‌سازی، آموزش، طرح نقشه جامع و عملی و وضع قوانین تسهیل کننده امر بهینه‌سازی، بهره‌وری در عرصه‌های مختلف را به حداکثر می‌ساند. مصرف و تعیین شاخص‌های الگوی مصرفی اسلامی، از دیگر موضوعات مهم و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است؛ که با شناخت عوامل انحراف الگوی مصرف، به مدیریت صحیح آن مبادرت خواهد شد.

کلیدواژه: بهینه‌سازی، تولید، مصرف، الگوی مصرف، اقتصاد مقاومتی

فهرست مطالب

چکیده.....	۲
مقدمه.....	۶
فصل اول: کلیات مفاهیم.....	۸
الف) مفهوم بهینه‌سازی.....	۹
ب) مفهوم مدیریت.....	۱۰
ج) مفهوم مصرف و الگوی مصرف.....	۱۰
د) مفهوم اقتصاد.....	۱۱
۱- اقتصاد در لغت.....	۱۱
۲- اقتصاد در اصطلاح.....	۱۲
ه) مفهوم اقتصاد مقاومتی.....	۱۲
و) پایه‌های اقتصاد مقاومتی.....	۱۳
۱- مقاوم بودن.....	۱۴
۲- تقویت تولید داخلی (درون‌زا بودن).....	۱۴
۳- استفاده بهینه از تمام ظرفیت دولت و مردم.....	۱۵
۴- مدیریت مالی و ارزی.....	۱۶
۵- اصلاح الگوی مصرف.....	۱۶
فصل دوم: نقش بهینه‌سازی و بهره‌وری در تحقق اقتصاد مقاومتی.....	۱۷
الف) نقش بهینه‌سازی خانواده.....	۱۸
ب) نقش بهینه‌سازی مراکز اداری و دولتی.....	۲۰
ج) بخش خصوصی، محرک بهینه‌سازی.....	۲۰
د) بهینه‌سازی در تولید و صنعت.....	۲۱

هـ) بهینه‌سازی بازار و فضای کسب و کار.....	۲۳
ز) بهینه‌سازی در کشاورزی.....	۲۵
فصل سوم: راهکارهای بهینه‌سازی در تحقق اقتصاد مقاومتی.....	۲۷
الف) استفاده از ظرفیت مراکز فرهنگ‌ساز.....	۲۸
ب) آموزش.....	۲۹
ج) برنامه و نقشه جامع.....	۳۱
د) وضع و اجرای قوانین.....	۳۲
فصل چهارم: مدیریت الگوی مصرف.....	۳۳
الف) اصول الگوی مصرف در قرآن و روایات.....	۳۵
ب) اهمیت تربیت دینی در اصلاح الگوی مصرف.....	۳۷
ج) علل گرایش به مصرف‌گرایی.....	۳۹
۱- نیاز به خودنمایی.....	۳۹
۲- تربیت خانوادگی.....	۳۹
۳- فساد اخلاقی.....	۳۹
۴- رفاه‌زدگی.....	۳۹
۵- تقلید ناروا.....	۴۰
۶- تبلیغات.....	۴۰
د) راهکارهای مدیریت الگوی مصرف.....	۴۱
۱- شروع اصلاح از مسئولان.....	۴۱
۲- طراحی ساز و کار.....	۴۲
۳- توجه به تولید و کیفیت محصولات.....	۴۲

- ۴- پرهیز از تجمل گرایی..... ۴۳
- ۵- مصرف کالای داخلی..... ۴۳
- ۶- نقش تشکلهای صنفی در نهادینه سازی فرهنگ کار..... ۴۴
- ۷- کاهش مصرف کالاهای یکبار مصرف..... ۴۴
- ۸- داشتن الگو و برنامه مناسب..... ۴۵
- نتیجه گیری..... ۴۶
- منابع..... ۴۷

مردم، بلکه بیشتر نهادهای دولتی هم برای صرفه‌جویی در وقت، درمراسمات و پذیرایی‌ها از این نوع کالا استفاده می‌کنند. از جمله آنها ظروف، وسایل پذیرایی یکبار مصرف که بعد از استفاده بلافاصله دورریخته می‌شوند. باتوجه به این که این محصولات از مواد شیمیایی و پلاستیکی تهیه شده‌اند، تجزیه آن‌ها زمان طولانی لازم دارد و مصرف این گونه مواد، ضمن آن که تولید مواد زاید را افزایش می‌دهد، به نابودی محیط زیست نیز می‌انجامد که برای جبران این آسیب‌ها باید هزینه‌های زیادی را متحمل شد، که این هم باز به چرخه اقتصادی برمی‌گردد و با طرح مساله اقتصادی مقاومتی باید نهایت هزینه‌های اقتصادی را به حداقل رساند. درحالی که مردم و نهادها با کاهش مصرف این کالاها علاوه براینکه موجب حفظ محیط زیست و جلوگیری از آلودگی آن و هزینه‌های گزاف برای ترمیم و جبران آنها می‌شوند، ازحجم ضایعات تولیدی نیز تا حد زیادی می‌کاهند. کشوری که می‌خواهد از لحاظ اقتصادی به رشد حداکثری برسد و دست نیاز به سوی بیگانه دراز نکند و خوداتکا باشد، باید با جزئی‌ترین مساله‌ای که موجب هزینه‌تراشی برای اقتصاد آن می‌شود، به شدت مقابله کند.^۱ پس مردم با کاهش مصرف کالای یکبار مصرف و تولیدکنندگان با جایگزین کردن کالاهایی با عمر و دوام بیشتر می‌توانند در تحقق هرچه سریعتر اقتصادمقاومتی سهم بزرگی داشته باشند.

۸- داشتن الگو و برنامه مناسب

یکی از پیش‌نیازهای اصلی برای اصلاح الگوی مصرف ترسیم اهداف و تعیین راهکارهای مناسب برای رسیدن به هدف و کشف شاخص‌هایی برای سنجش و ارزیابی چگونگی روند پیشرفت امور است. به عبارت دیگر برای ایجاد فرهنگ و جلوگیری از اتلاف منابع و فرصت‌ها، باید در تمامی حوزه‌ها، سند و نقشه کاربردی تهیه و برنامه مناسب تدوین و اجرا شود. باتهییه و ابلاغ چنین برنامه‌ای، مدیران و کارگزاران نظام، تمام ظرفیت‌های علمی و عملی خود را در اجرا و به کارگیری روش‌ها و شیوه‌های مدرن، که در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی و پیشرفت و سعادت همه جانبه قرار دهند، بکار می‌گیرند.^۲

^۱. سیدحسین اسحاقی، مصرف‌مدیرانه دراسلام، ص ۱۶۲.

^۲. خسرو سلجوقی، حوزه اصلاح الگوی مصرف، (مقاله موجود در سایت خبرگزاری فارس نیوز، ۲۳ اردیبهشت، ۱۳۸۴).

نتیجه گیری

نتیجه بررسی عوامل موثر بر اقتصاد مقاومتی خصوصا بهینه سازی و مدیریت اقتصاد مقاومتی، روشنگر این مسئله است که بهینه سازی به عنوان یکی از اساسی ترین مسائل در تحقق اقتصاد مقاومتی مطرح بوده و لزوم بهینه سازی آب، انرژی با توجه به کمبود منابع طبیعی در ایران به شدت احساس می شود. وظیفه مهم فرهنگ سازی مدیریت الگوی مصرف و بهینه سازی؛ هم مربوط به مراکز دولتی می باشد و هم سازمان های خصوصی و موسسات NGO باید عهده دار این مهم باشند. آموزش در مراکز آموزشی مثل؛ آموزش و پرورش، مراکز آموزش عالی، صدا و سیما و فضای مجازی از جمله راهکارهای آموزشی مقوله بهینه سازی و ترویج الگوی صحیح مصرف می باشد. صدا و سیما با تولید فیلم های سینمایی، سریال، برنامه های مستند و در قالب پیام های بازرگانی می تواند ضمن ممانعت از ایجاد باورهای مصرف گرایانه، به ترویج فرهنگ بهینه نیز مبادرت ورزد. تهیه کتاب درسی و ارائه آموزش های لازم در مدارس و دانشگاه ها از دیگر راه های آموزش و فرهنگ سازی این مورد می باشد. استفاده از ظرفیت مذهب و دین و بیان توصیه های لازم موجود در قرآن کریم و روایات ائمه اطهار (ع) نیز، در هدایت استفاده بهینه از مواهب الهی می تواند بسیار مثرثمر باشد. معرفی الگوهای لازم در امر مصرف و الگوی مصرف هدایت گر افراد در خانواده ها، مدیران در ادارات و مسئولین امر قانون گذاری در سطوح بالاتر می باشد.

پیشنهاد می‌شود، توجه بیشتری نسبت به عملیاتی کردن بندهای مختلف سیاست اقتصاد مقاومتی شود. کارهای تشریفاتی و شعاری در ادارات و وزارتخانه‌ها که مخل اجرای صحیح اقتصاد مقاومتی و نهادهای شدن بهینه‌سازی است حذف شده و به جای آن با تحقیقات موردی و جزئی عوامل تأثیر گذار در تحقق اقتصاد مقاومتی شناسایی و در جهت تقویت آنها کوشش شود. دوری از موازی‌کاری و ورود در مباحث سیاسی نیز از جمله ضروریات اجرای جزئیات این طرح می‌باشد. توجه مسئولان به آموزه‌های دینی اسلامی مصرف و ترویج آن در میان اقشار مختلف مردم از دیگر پیشنهادات سازنده می‌باشد. استفاده از ظرفیت مردمی، دانش‌آموزی و بسیج در نهادهای کردن بهینه انرژی و آب و رفع علل گرایش به مصرف گرایی در جامعه می‌تواند از دیگر راهکارهای پیشنهادی مورد توجه قرار گیرد. ادامه و تقویت طرح‌هایی مثل همیار انرژی دانش‌آموزی که در صورت آموزش و اجرای صحیح از طرح‌های خوب خواهد بود.

«اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجه»

منابع

۱. قرآن کریم
۲. ابراهیمی، سیدعلی، سیده ندا حبیب‌زاده (۱۳۹۱) مدیریت بهره‌وری با نگرش منابع انسانی، رشت، دهسرا
۳. ابراهیمی، محمد حسین (۱۳۷۵) اقتصاد در قرآن، قم، دفتر تبلیغات اسلامی
۴. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۳۷۴) لسان العرب، بیروت، دارالاحیاء العربی
۵. اخوی، رضا (۱۳۸۸) گام‌هایی در جهت اصلاح الگوی مصرف، قم، شمیم قلم
۶. اسحاقی، حسین (۱۳۹۰) مصرف مدیرانه، قم، مرکز نشر هاجر
۷. اسدزاده، ربابه (۱۳۹۵) اقتصاد مقاومتی (پایان نامه)
۸. اقتداری، علی محمد (۱۳۹۲) سازمان و مدیریت، مولوی
۹. باقی نصر آبادی (۱۳۹۴) مدیر موفق، تهران، نشر لوح محفوظ
۱۰. جمعی از اساتید حوزه و دانشگاه (۱۳۸۹) الگوی مصرف در چشم اندازه‌های مطالعات اسلامی، تهران، انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۱۱. جهانیان، ناصر (۱۳۸۸) امنیت اقتصادی، قم، انتشارات دانش و اندیشه‌های معاصر

۱۲. حرعاملی، محمدبن حسن (۱۴۰۹ق) وسائل الشیعه، باب وجوب الکفایه علی العیال، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
۱۳. حکیمی، اخوان (۱۳۸۰) الحیاه، ترجمه احمد آرام، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۱۴. ذوالقدر، اسفندیار (۱۳۸۸) روشهای سیاست گذاری و فرهنگ سازی، اصلاح الگوی مصرف، قم، صحافی نگین، چاپ دوم.
۱۵. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۰۴ق) مفردات الفاظ قرآن، بیروت، دارالعلم
۱۶. رحمت کاشانی، حامد (۱۳۸۰) نزاعی تاریخی بر سر الگوی مصرف، تهران، انتشارات پیام عدالت
۱۷. رضائیان، علی (۱۳۸۹) مبانی و سازمان و مدیریت، سازمان انتشارات پاییز، چاپ سیزدهم
۱۸. رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۸) آناتومی جامعه، تهران، شرکت سهامی
۱۹. صدوق، محمدبن حسین (۱۴۰۴ق) من لایحضر الفقیه، قم، جامعه مدرسین، چاپ دوم
۲۰. صغیری، اسماعیل (۱۳۷۸) قانون اساسی جمهورس اسلامی ایران، تبریز، فروزش
۲۱. عباس زادگان، سید محمد (۱۳۸۵) اصول و مفاهیم اساسی مدیریت، ۱۳۸۵.
۲۲. فیوضات، ابراهیم (۱۳۸۴) نقش تشکل های صنفی و تقویت فرهنگ کار، هفته نامه آتیه، شماره ۵۴۹.
۲۳. قزلفی، طاهره (۱۳۹۰) اخلاق و مصرف اعتدال در اسلام گام موثر در جهاد اقتصادی، تهران، نشر نیوز
۲۴. کلانتری، علی اکبر (۱۳۸۸) اسلام و الگوی مصرف، قم، موسسه بوستان کتاب
۲۵. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۹) اصول کافی، تهران، کتاب فروشی علمیه اسلامی
۲۶. مصباح یزدی، محمد تقی (۱۳۸۷) الگوی مصرف و تهاجم فرهنگی، قم، انتشارات موسسه آموزش و پژوهش امام خمینی، چاپ سوم
۲۷. مطهری، مرتضی (۱۳۹۲) امامت و رهبری، تهران، صدرا
۲۸. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۹۱/۲/۶.

29. Oxford Advanced Learner's Dictionary, Sixth edition, 2000

سایت

۱. سلجوقی، خسرو (۱۳۸۴) اصلاح الگوی مصرف، مقاله موجود در سایت خبر گذاری فارس نیوز ۱۳۸۴/۲/۲۳.
۲. سایت راسخون، گروه پژوهشی هوشمند سازی ومطالعات.
۳. سایت ویکی پدیا (۹۶/۸/۹) <https://fa.wikipedia.org>
- i. <http://www.investopedia.com>
- ii. <http://www.businessdictionary.com>
۴. شبکه ملی رشد <http://daneshnameh.roshd.ir> (۹۶/۰۸/۳)
۵. سایت مایکت www.myket.ir (۹۶/۰۸/۱۲)
۶. سند نیپا، <http://moghavemati.mporg.ir> (۹۶/۰۸/۱۲)
۷. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی <http://www.leader.ir> (۹۲/۱۱/۳۰)
۸. شبکه اطلاع رسانی برق و انرژی، شانا <http://www.shana.ir> (۹۶/۰۸/۱۳)
۹. سایت شرکت توزیع برق تهران، <http://www.tvedc.ir> (۹۶/۰۸/۱۳)
۱۰. سایت فرماندهی اقتصاد مقاومتی <http://moghavemati.mporg.ir> (۹۶/۰۸/۱۳)
۱۱. برنامه ملی اقتصاد مقاومتی، <http://www.moghavemati-kr.ir> (۹۶/۰۸/۱۳)
۱۲. سایت صبا <http://www.saba.org.ir> (۹۶/۰۸/۱۴) ، <http://www.omransoft.ir>
۱۳. متن قانون ۱۲ رفع موانع تولید، شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت <http://www.ifco.ir>
۱۴. <http://www.bornanews.ir> ، <http://www.nigc-khrz.ir> / <http://ieeiran.ir> ، <http://www.irna.ir>